

קובנר, הרב של קובנא. רצו נכבדי קובנא שיגור שם הגאון החסיד ר' ישראל סלנטר. באו לשאול את רב העיר ר' לייב. ענה הרב: אם הוא רוצה לקבל עליו עול של משרה – טוב. אבל אם הוא רוצה לשבת בתור איש פרטי, איני מרוצה בדבר. הוא הסביר להם שאפילו הגאון היותר צדיק והיותר נשגב לא יכול לעמוד על דעתו של המשועבד להורות לרבים ולדעת צרת נפשו כדי לדון אותו לכף זכות. אם זה נאמר על ר' ישראל סלנטר, הגאון החסיד, קל וחומר אחרים. הם לא שם, בצבא, הם לא בעניינים. אם כן, לא להתערב.

מעשה באדם שנסע בעגלה. העיר לו הנוסע: "ככה לא מנהיגים סוסים". עזר העגלון את העגלה ואמר לו: "אני העגלון. יש לך שלוש אפשרויות: א. אם אתה רוצה, לך להיות עגלון. ב. אם אתה רוצה, רד מהעגלה ואל תפריע לי. ג. אם אתה רוצה, תמשיך לנסוע אבל שתוק". לכן, מי שזה לא מוצא חן בעיניו, יש לו אותן שלוש אפשרויות.

חזק חזק ונתחזק.

תפקידו של הרב הצבאי

הרב הראשי לצה"ל, החליט לנסוע בשבת לחזית בעזה יחד עם היחידה שבה שהה באותה שבת. נרעשו כמה אנשים וצעקו שזה חילול שבת. אמנם, לא זרקו עליו אבנים, עקב המרחק, אבל השמיצו אותו.

ומה הם מציעים כחלופה? – אולי לפנות בעדינות לאויבינו ולבקש מהם יפה לא להלחם בשבת. כמובן זה הבל. כשיש מלחמה בשבת, נוסעים בשבת ולוחמים בשבת.

כידוע, המלחמה הראשונה שלנו ביריחו הייתה בשבת. ישראל סבבו שבע ימים את יריחו והיום השביעי של המלחמה, בו נפלו החומות, היה שבת (ילקוט שמעוני יהושע רמז טו). כמובן ריבונו של עולם היה יכול לעשות שהמלחמה לא תהיה בשבת, אבל הוא החליט שהמלחמה תהיה דווקא בשבת. וכן ברור לכל שגם בזמן הזה יש מלחמות בשבת, וממילא הרב הראשי לצה"ל נסע עם היחידה ששהה בה לעזה.

אלא מה, כל הפקפוקים תלויים בשאלה איך מגדירים את תפקידו של הרב הצבאי. האם הוא אדם הדואג לכשרות האוכל, לשמירת שבת, ומצות בפסח וכדומה, שכמובן גם זו מלאכת קודש. או שמא הוא רב של היחידה, הוא הרב של היחידה באימונים וגם הרב של היחידה בתוך המלחמה. ואם כן, הוא יוצא איתם לקרב, כמו שיש בתורה כהן משוח מלחמה שיוצא עם העם לקרב.

כתוב בתורה שהכהן משוח מלחמה פונה אל העם לפני הקרב ואומר להם: "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויבכם, אל ירך לבבכם אל תיראו אל תחפזו ואל תערצו מפניהם. כי ד' אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם" (דברים כ, ג-ד). בוודאי אין כוונת התורה שאחרי הדברים הנפלאים האלה, הכהן משוח מלחמה יכנס למשרד המחומם שלו. בוודאי שיצא איתם לקרב.

אמנם, יתכן שישנם רבנים צבאיים שחושבים שיציאה לקרב אינה כלולה בהגדרת תפקידו של רב צבאי, אבל הרב הראשי לצה"ל שלנו אינו חושב ככה. גם הרב הראשי הראשון לצה"ל, הג"ר שלמה גורן, לא חשב ככה. הוא ישב בעמדה, הוא ירה, ובין ירי לירי סיים בעל פה כמה דפי גמרא. הוא השתתף בקרבות. תפקידו של הרב הצבאי הוא להרים את הרוח וללכת עם היחידה. הרי גם יחידות תמיכה שונות הולכות עם הלוחמים לחזית. בחזית במלחמת יוה"כ גם הטבח היה איתנו. הרי מה יאכלו החיילים? וקל וחומר שגם הרב הצבאי האמור להיות המנהיג הרוחני של היחידה יהיה שם.

יש מחלוקת בפוסקים האם שבת דחווה או שבת הותרה אצל פיקוח נפש. שבת דחווה - הכוונה ששוקלים כל פרט ופרט האם הוא נצרך לצורך פיקוח נפש. שבת הותרה - הכוונה שכאילו אין שבת ובמצב של פיקוח נפש השבת הופכת ליום חול. יש אומרים שבת דחווה כגון המשנה ברורה (בביאור הלכה סימן שכח ס"ק כ), ויש אומרים שבת הותרה, כגון הג"ר עובדיה יוסף (שו"ת יחיה דעת ח"ד ס' ל). הג"ר שלמה גורן אומר ששבת דחווה אצל פיקוח נפש, אבל בצבא שבת הותרה, כי אי אפשר לקיים צבא בלי לחלל שבת (ראה משיב מלחמה ח"א ס' ב). כלומר, כל דבר שעוזר למאמץ צבאי במישרין או בעקיפין בשבת הותר. לכן אפילו לפוסקים שאומרים ששבת דחווה, הרב הצבאי צריך להיות שם כי זה תפקידו.

גם בצבא הסובייטי היו פוליטרוקים - קצינים קרביים שעברו הסבה לקציני חינוך פוליטיים כדי לחזק את הרוח. נפוליאון אמר: המורל שווה פי שלוש מהנשק. גם אצל הנוצרים הטמאים היו טמפלרים כלומר נזירים לוחמים. כך, להבדיל אלף אלפי הבדלות, הרב הצבאי מרים את המורל. גם אם הוא לא מדבר, הוא מרים את המורל בעצם המצאותו, כשהחילים רואים שהוא לא נמצא רק כדי לספק להם את צרכי הדת אלא הוא ממש לוחם. אמנם יש רבנים צבאיים שהם לא כאלה, גם אותם אנחנו אוהבים ומעריכים, אבל רב צבאי במלוא מובן המילה הוא רב לוחם. אמר מרן הרב קוק: כדי לנצח את הרשעה בעולם, לא די לדבר אלא צריך להלחם. ככה נהגו גדולי עולם כמו אברהם, משה ויהושע ועוד (מאמרי הראיה 508).

בקיצור: מה שעשה הרב הראשי לצה"ל הוא אמת ונכון, ויש לתמוה שאנשים מדברים לשון הרע ושקרים על אדם שעשה כל כך הרבה שכלולים בצבא. אנשים צריכים לכבד אותו, לנשק את נעליו ולהודות לו על כל מה שעשה, עושה ויעשה בשביל עם ישראל והצבא.